

Een digitale begraafplaats of voortleven via AI? Twee op drie Belgen lopen er niet warm voor

*Uitvaartbarometer DELA: Chatbots en hologrammen
spelen voorlopig geen rol in rouwproces*

Een AI-versie van jezelf waar nabestaanden na je dood mee kunnen chatten? Of een hologram waarin de overledene tijdens een uitvaart zelf afscheid komt nemen? Twee derde van de Belgen (65%) vindt dat nieuwe technologische snufjes geen plaats hebben om het verlies van een dierbare draaglijker te maken, al tekent zich wel een generatiekloof af. En opvallend: één op de drie (30%) denkt dat technologie rouw net moeilijker zal maken dan makkelijker (8%). Dat blijkt uit de tweejaarlijkse Uitvaartbarometer van uitvaartspecialist DELA. *“Steeds meer platformen bieden zogenaamde ‘grief tech’ aan, nu nog vooral in het buitenland. Om nabestaanden te beschermen, dringt een wettelijk kader zich op”, aldus DELA.*

In onder meer de Verenigde Staten en Azië bestaan vandaag al AI-chatbots of zogenaamde ‘griefbots’ waarmee nabestaanden kunnen praten met een digitale versie van hun overleden dierbare. In Zuid-Korea werd een moeder via virtual reality zelfs herenigd met haar overleden dochter. En verschillende steden experimenteren op begraafplaatsen met QR-codes op grafstenen die via augmented reality herinneringen, video’s en boodschappen tot leven brengen. Maar hoewel technologie in ons dagelijkse leven steeds meer oprukt, blijft de Belg terughoudend als het gaat over de dood en rouw.

Lien Verfaillie, rouwexperte bij DELA: *“Onze uitvaartbarometer toont dat de Belg vandaag nog eerder aarzelt om technologie in te zetten om hun rouwproces te verlichten. Opvallend is dat zelfs toepassingen die al dicht bij onze leefwereld staan, zoals AI gebruiken om afscheidsredes te schrijven voor een uitvaart, voor verdeeldheid zorgen: meer dan één op de drie (34%) vindt dat ongepast, tegenover één op de vijf (22%) die het wél oké vindt.”*

AI-chatbot

Een digitale plek op sociale media bijvoorbeeld, waar herinneringen en condoleances online gedeeld en bewaard worden na onze dood, ziet één op de vijf Belgen (20%) voor zichzelf wel zitten. Bij 18- tot 34-jarigen is dat zelfs één op de drie (30%). Maar overleden dierbaren kunstmatig tot leven wekken via technologie, ligt een pak gevoeliger. Twee op de drie Belgen vinden het ongepast dat een overledene via een hologram afscheid neemt tijdens een uitvaart en amper één op de tien ziet het zitten om zelf als hologram na de dood het woord te richten tot de nabestaanden.

En slechts 7% van de Belgen is te vinden voor een AI chatbot die hun berichten, teksten en sociale media bundelt tot een virtuele gesprekspartner voor hun nabestaanden als ze er zelf niet meer zijn. Al staan jongere generaties er iets meer voor open dan de oudere: Belgen tussen 18 en 34 jaar staan er meer voor open (12%), dan 35- tot 54-jarigen (7%) en slechts 2% bij de 55- tot 75-jarigen. Eenzelfde patroon zien we bij hologrammen en andere AI-toepassingen.

Lien Verfaillie, rouwexperte bij DELA: "Technologie kan zeker verbinden, bijvoorbeeld wanneer nabestaanden niet fysiek aanwezig kunnen zijn. Zo zijn livestreams van uitvaarten sinds corona meer ingeburgerd geraakt. Maar zodra technologie de overledene begint na te bootsen, bijvoorbeeld via stemreconstructie of een chatbot, raken we een bijzonder gevoelige snaar. AI kan voor sommigen mogelijk troost bieden maar rouwondersteuning blijft mensenwerk."

Impact op het rouwproces

Ook de impact op het rouwproces verdeelt de Belgen. 30% denkt dat nieuwe technologie rouw eerder zal bemoeilijken, terwijl slechts 8% verwacht dat het soelaas kan brengen tijdens hun rouwproces. De meerderheid (62%) van de Belgen is eerder afwachtend. Die terughoudendheid is begrijpelijk. Sommige AI-toepassingen, zoals stemreconstructie of zogenaamde 'griefbots' die de persoonlijkheid van de overledene nabootsen, creëren de illusie dat iemand nog aanwezig is.

Lien Verfaillie, rouwexperte bij DELA: "AI-toepassingen kunnen nabestaanden helpen om herinneringen te bundelen en te bewaren. Maar als samenleving moeten we goed nadenken over de ethische grenzen. Een stem die nieuwe zinnen kan uitspreken of een chatbot die reageert alsof iemand nog leeft, kan op het eerste gezicht misschien troostend zijn, maar de kans bestaat dat het leidt tot afhankelijkheid of het uitstellen van de confrontatie met het verlies. AI zal nooit persoonlijke nabijheid of professionele hulp vervangen. Maar het is duidelijk dat grief tech aan een opmars bezig is en in de toekomst vaker mee zal bepalen hoe we rouwen om een overleden dierbare. Daarom geloven we dat het essentieel is om in ons land na te denken over duidelijke richtlijnen met bijzondere aandacht voor kwetsbare rouwenden en voor de voorafgaande toestemming van de overledenen."